

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний інститут
Кафедра цивільного, господарського і фінансового права

Методичні вказівки до практичних занять
із навчальної дисципліни
«ПРИВАТНОПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ КОРПОРАЦІЙ»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма/спеціалізація – «Право»

Статус дисципліни – обов'язкова

Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «Приватноправові проблеми діяльності корпорацій» для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» освітньої програми «Право» Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Полтава: Полтавський юрид. ін.-т Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 27 с.

Розробник:

Гриценко Галина Григорівна, доцент кафедри цивільного, господарського і фінансового права,
кандидат юридичних наук

Затверджено на засіданні кафедри цивільного, господарського і фінансового права (протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.)

Дата оновлення – 27 серпня 2020 року
(протокол № 1 засідання кафедри цивільного, господарського і фінансового права від 27 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри _____ І.Є.Криницький

Т е м а 1. Загальні положення корпоративного права О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття та правова природа корпоративних правовідносин. Правові підстави виникнення та припинення корпоративних правовідносин.
2. Елементи корпоративних правовідносин. Суб'єкти корпоративних правовідносин. Об'єкти корпоративних правовідносин.
3. Принципи корпоративного права.
4. Джерела корпоративного права, їх характеристика. Значення локальних (корпоративних) нормативних актів.
5. Поняття та класифікація корпоративних прав.
6. Порядок виникнення та припинення корпоративних прав та обов'язків учасника господарського товариства.
7. Зміст корпоративних прав. Межі здійснення корпоративних прав.
8. Право на участь в управлінні товариством.
9. Право на одержання прибутку (дивідендів) товариства.
10. Право учасника одержувати інформацію про діяльність товариства.
11. Право на одержання частки активів при ліквідації товариства.
12. Поняття корпоративних обов'язків та їх виконання.

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/> (дата звернення: 28.08.2020).
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 28.08.2020).
3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17/> (дата звернення: 28.08.2020).
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 28.08.2020)
5. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 13. ст.69. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 28.08.2020).
6. Корпоративне право у схемах : навчальний посібник / А. В. Смітюх. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с
7. Корпоративне право України : підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кибенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України. - К. : Юрінком Інтер, 2010. - 384 с.
8. Корпоративне управління : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2007. – 500 с.
9. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К.: Істина, 2005. – 720 с.

10. Корпоративное право : учеб. пособие / под ред.: У. Хелльманна, И. В. Венедиктовой. – Хмельницький : Хмельниц. ун-т управ. та права, 2015. – 252 с.
11. Корпоративне право України : підручник / за ред. В. В. Луця. – Київ : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
12. Лукач І. В. Теоретичні проблеми правового регулювання корпоративних відносин в Україні : монографія / І. В. Лукач ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : Ліра-К, 2015. – 432 с.
13. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин за період 2018 рік – 15 липня 2019 року Режим доступу:
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_korporat_vidnosunu_1.pdf

Т е м а 2. Організаційні форми комерційних корпоративних організацій та їх загальна характеристика

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття та види господарських товариств в Україні.
2. Поняття, види та загальна характеристика акціонерних товариств.
3. Правове регулювання діяльності акціонерних товариств Господарським кодексом України, Цивільним кодексом України та Законом України “Про акціонерні товариства”.
4. Товариство з обмеженою відповідальністю: поняття та загальна характеристика.
5. Товариство з додатковою відповідальністю: поняття і загальна характеристика.
6. Поняття та загальна характеристика повного товариства.
7. Поняття та загальна характеристика командитного товариства.
8. Поняття кооперативів, їх види та ознаки. Характеристика виробничих і споживчих кооперативів.
9. Поняття та види об’єднань підприємств. Ознаки консорціуму, асоціації, концерну та корпорації.

Завдання

1. Акціонер АТ «П.», що володіє 45% -им пакетом акцій товариства, звернувся до суду з позовом про оскарження рішення загальних зборів акціонерів, обґрунтовуючи свою вимогу тим, що він не брав участі в цих зборах і рішення зборів прийнято, на думку акціонера, з порушенням Положення про порядок скликання та проведення загальних зборів АТ «П.», затвердженого загальними зборами акціонерів.

Чи є порушення внутрішніх документів корпорації підставою для оскарження рішень органів корпорації в судовому порядку? Чи є порушення внутрішніх документів корпорації підставою для скасування рішень органів корпорації в судовому порядку?

2. Між учасником ТОВ «В» Д., що має частку у статутному капіталі 20%, і учасником Х. з часткою 80% укладено договір про здійснення прав учасників ТОВ «В». Договір містить наступні положення:

- обов'язок сторін одноголосно голосувати з усіх питань порядку денного загальних зборів;

- встановлення особливого порядку скликання загальних зборів (скорочений термін направлення повідомлення учасникам про загальні збори);
- право одного учасника приймати рішення на загальних зборах учасників незалежно від волевиявлення іншого учасника;
- виключне право одного учасника пропонувати кандидатуру виконавчого органу і заборона іншому учаснику голосувати проти такої пропозиції;
- непропорційний розподіл прибутку (90% одному і 10% іншому учаснику);
- обмеження права учасника на вихід з товариства;
- обмеження права учасника за розпорядженням своєю часткою в статутному капіталі.

В разі порушення договору передбачені наступні наслідки:

- визнання недійсним договору учасника, що порушує договір, на вимогу іншого учасника;
- позбавлення учасника права голосу на позачергових загальних зборах, права на частку в статутному капіталі або на розподіл прибутку;
- перехід частки одного учасника в заставу до іншого учасника у разі порушення договору.

Один з учасників ТОВ вважає, що даний договір не відповідає положенням Закону України «Про господарські товариства» та ЦК України, що стало підставою подання позову до господарського суду про визнання перелічених умов недійсними.

Чи законні перераховані умови договору про здійснення прав учасників ТОВ? Розгляньте варіант, якщо ці умови були включені учасниками до Статуту ТОВ. Яке рішення винесе суд?

3. Відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про акціонерні товариства» акціонерне товариство не може мати єдиним учасником інше підприємницьке товариство, учасником якого є одна особа, а також Товариство з обмеженою відповідальністю не може мати в своєму складі тільки акціонерів - юридичних осіб, єдиним учасником яких є одна й та сама особа .

Які наслідки порушення даної заборони?

4. Відповідно до засновницького договору повного товариства «Істомін і компанія», затвердженого в новій редакції 19 липня 2007 року, учасниками повного товариства є фізичні особи-підприємці: Малахіна, Істомін, Істоміна, Белов та Задеська.

10 листопада 2007 року з числа учасників товариства був виключений Белов, що підтверджується записом в Єдиному державному реєстрі від 18.08.2008.

Рішенням господарського суду від 27.12.2007 з повного товариства «Істомін і компанія» на користь ТОВ «РСЛ» було стягнуто 2 344 537,00 грн.. У зв'язку з тим, що боржник припинив свою фінансово-господарську діяльність, майно і грошові кошти, які підлягають стягненню у нього відсутні, 9 лютого 2008 року державним виконавцем був складений акт про неможливість стягнення боргу. У зв'язку з цим ТОВ «РСЛ» звернулося з позовом до господарського суду до Істоміної, Істоміна та Задеської про стягнення 2 344 537,00 грн..

Яке рішення має винести суд?

Нормативні акти та література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/> (дата звернення: 28.08.2020).

2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 28.08.2020).
3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17/> (дата звернення: 28.08.2020).
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 28.08.2020)
5. Закон України «Про інститути спільного інвестування» від 05.07.2012 р. № 5080-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 29. Ст. 337. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17> (дата звернення: 28.08.2020).
6. Закон України «Про кооперацію» від 10.07.2003 р. №1087-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. №5. Ст. 35. Дата оновлення: 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15> (дата звернення: 28.08.2020).
7. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 13. ст.69. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 28.08.2020).
8. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. № 3480-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення: 28.08.2020).
9. Корпоративне право у схемах : навчальний посібник / А. В. Смітюх. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с
10. Корпоративне право України : підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кибенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України. - К. : Юрінком Інтер, 2010. - 384 с.
11. Корпоративне управління : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2007. – 500 с.
12. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
13. Корпоративное право : учеб. пособие / под ред.: У. Хелльманна, И. В. Венедиктовой. – Хмельницький : Хмельниц. ун-т управ. та права, 2015. – 252 с.
14. Корпоративне право України : підручник / за ред. В. В. Луця. – Київ : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
15. Лукач І. В. Теоретичні проблеми правового регулювання корпоративних відносин в Україні : монографія / І. В. Лукач ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : Ліра-К, 2015. – 432 с.
16. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин за період 2018 рік – 15 липня 2019 року Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_korporat_vidnosunu_1.pdf

Тема 3. Створення та припинення комерційних корпоративних організацій **Частина 1. Створення комерційних корпоративних організацій**

О с н о в н і п и т а н н я

1. Загальні засади створення юридичних осіб корпоративного типу.
2. Порядок створення юридичної особи корпоративного типу шляхом заснування.
3. Правове становище засновника/засновників.
4. Установчі документи юридичних осіб корпоративного типу.
5. Створення юридичних осіб корпоративного типу шляхом поділу, виділу, злиття, приєднання, перетворення.
6. Майнова основа господарювання юридичних осіб корпоративного типу.

Завдання

1. Державний реєстратор відмовив у реєстрації акціонерного товариства «Підйом», заснованого однією особою - громадською організацією інвалідів «Турбота», мотивувавши свою відмову відсутністю в статуті в порушення статті 13 Закону про акціонерні товариства відомостей про порядок скликання загальних зборів акціонерів та про спосіб повідомлення акціонерів про проведення загальних зборів та про зміни у порядку денному загальних зборів.

Чи правильно вчинив реєструючий орган з урахуванням того, що «Підйом» є компанією «однієї особи»?

2. Акціонерне товариство «А» є єдиним засновником акціонерного товариства «Б», створеного два роки тому. Внесок до статутного капіталу внесено майном. Товариство з обмеженою відповідальністю «Б» не зареєструвало звіт про приватне розміщення випуску цінних паперів.

Назвіть етапи реєстрації випуску акцій АТ при його створенні. Чи можливе повернення майна засновнику в судовому або іншому порядку і на підставі чого? Чи можлива в даних умовах реорганізація АТ «Б» в товариство з обмеженою відповідальністю?

3. Громадяни К., М. та Н. прийняли рішення про створення ТОВ «Дубровське», передбачивши, що К. здійснює оплату частки в статутному капіталі коштами, а М. і Н. - шляхом передачі до статутного капіталу майнового комплексу, що складається з заводу по розливу мінеральної води.

К, сплативши придбання частки в статутному капіталі ТОВ, звернувся до господарського суду з позовом до ТОВ «Дубровське» і до М. і Н. про визнання недійсним рішення загальних зборів учасників ТОВ «Дібрівське», засновницького договору товариства і положень статуту товариства в частині включення в них обов'язків М. і Н. оплатити частки в статутному капіталі товариства шляхом передачі до статутного капіталу майнового комплексу.

Підставою заявленої вимоги стало посилення позивача на відсутність в умовах засновницького договору і статуту даних, що дозволяють індивідуалізувати майновий комплекс, що підлягає внесенню учасниками М. і Н. до статутного капіталу ТОВ.

Суд першої інстанції відмовив у позові, вказавши в рішенні, що задоволення вимоги позивача фактично призведе до втрати ТОВ «Дубровське» правосуб'єктності.

Суд же апеляційної інстанції, погодившись з доводами заявника, прийшов до висновку про недійсність оспорюваних умов установчого договору і статуту, відмовивши в задоволенні вимоги про визнання недейсним рішення загальних зборів.

Необхідно дати юридичну оцінку рішенням судових інстанцій і визначити, яка з відповідає вимогам законодавства.

4. При розробці статуту проектно-інженерної організації у вигляді ТОВ, один з його засновників, який є автором винаходу, правом на який він припускав оплатити придбання частки в статутному капіталі, запропонував в статуті встановити обов'язковість схвалення загальними зборами угод, пов'язаних з розпорядженням виключними правами інтелектуальної власності, що належать товариству, оскільки тільки при такому правовому режимі їх використання є можливою економічно ефективною діяльністю товариства.

Необхідно уточнити, чи можливо у відповідності до законодавства (в т.ч. за новим законом про ТОВ та ТДВ) встановлення такого порядку в статуті?

5. Громадяни К. і Ш., прийнявши рішення про заснування ТОВ, звернулися в юридичну консультацію з проханням підготувати статут товариства, в якому просили закріпити положення, в силу якого в силу визначити обов'язковість ліквідації ТОВ у разі виникнення між ними міжособистісних суперечностей.

Виходячи з положень ЦК України та Закону України «Про ТОВ та ТДВ» необхідно визначити, чи буде подібного роду умова в статуті ТОВ мати юридичне значення.

Нормативні акти та література

1. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 15.05.2003 р. № 755-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №31-32. Ст. 263. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15> (дата звернення: 28.08.2020).
2. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17/> (дата звернення: 28.08.2020).
3. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 28.08.2020).
4. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 р. № 3480-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 31. Ст. 268. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15> (дата звернення: 28.08.2020).
5. Корпоративне право у схемах : навчальний посібник / А. В. Смітюх. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с
6. Корпоративне право України : підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кибенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України. - К. : Юрінком Інтер, 2010. - 384 с.

7. Корпоративне управління : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2007. – 500 с.
8. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
9. Корпоративное право : учеб. пособие / под ред.: У. Хелльманна, И. В. Венедиктовой. – Хмельницький : Хмельниц. ун-т управ. та права, 2015. – 252 с.
10. Корпоративне право України : підручник / за ред. В. В. Луця. – Київ : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
11. Лукач І. В. Теоретичні проблеми правового регулювання корпоративних відносин в Україні : монографія / І. В. Лукач ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : Ліра-К, 2015. – 432 с.
12. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин за період 2018 рік – 15 липня 2019 року Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_korporat_vidnosunu_1.pdf
13. Постанова Верховного Суду від 06.03.2018 р. у справі №907/167/17 . Режим доступу: https://protocol.ua/ua/postanova_kgs_vp_vid_06_03_2018_roku_u_spravi_907_167_17/ застосування аналогії закону (законодавства про товариства з обмеженою відповідальністю) під час розгляду спору щодо приватного підприємства
14. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 19.02.2019 р. у справі №924/156/18. Режим доступу: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/80108942> До статуту ТОВ можуть бути внесені лише ті зміни, питання про внесення яких було предметом обговорення та вирішувалося на загальних зборах учасників ТОВ

Тема 3. Створення та припинення комерційних корпоративних організацій

Частина 2. Припинення комерційних корпоративних організацій

О с н о в н і п и т а н н я

1. Форми реорганізації, їх поєднання і участь в реорганізації юридичних осіб різних видів.
2. Рішення про реорганізацію, договори про злиття і приєднання. Фіксація переходу прав і обов'язків: передаточний акт і його динамічний характер.
3. Формування і зміна органів юридичної особи при реорганізації. Проблеми, пов'язані з конфліктом інтересів учасників і менеджменту при реорганізації. Допуск до участі в реорганізації працівників.
4. Підстави для анулювання реорганізації. Терміни позовної давності, коло зацікавлених осіб. Недобросовісна реорганізація і зловживання правом на реорганізацію.

Завдання

1. У юридичну фірму звернулися громадяни С. і Ф. - учасники повного товариства з питанням, чи підлягає обов'язковій ліквідації товариство у разі втрати ними статусу суб'єктів підприємницької діяльності.

Надайте обґрунтовану відповідь на питання С. і Ф.

2. Громадяни Е. і К. звернулися в юридичну консультацію з питанням про можливість оскарження рішення загальних зборів ТОВ про реорганізацію шляхом

виділення в зв'язку з тим, що товариство відмовилося прийняти їх заяви про вихід зі складу учасників, подані безпосередньо на загальних зборах.

Беручи до уваги встановлений Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» порядок прийняття рішення про реорганізацію, необхідно визначити, чи є відмова від розгляду заяв про вихід зі складу ТОВ підставою для визнання рішення про реорганізацію недійсним.

3. В період оскарження в господарському суді громадянином М., який володів 40% частки в статутному капіталі ТОВ «Біг-С», рішення загальних зборів ТОВ «Біг-С», про виключення його з числа учасників товариства, товариство в особі інших учасників Л. і К. прийняло рішення про ліквідацію у зв'язку з недоцільністю подальшого здійснення фінансово-господарської діяльності.

Відновившись за рішенням суду в правах учасника «Біг-С», М. звернувся з позовом до Л. і М. про незаконність прийнятого ними рішення про ліквідацію ТОВ «Біг-С».

Пославшись на те, що позивач звернувся з позовом до неналежного відповідача, суд відмовив у позові.

Оцініть законність прийнятого судом рішення.

4. Акціонер ПАТ «АРО» Б. звернулася в юридичну консультацію з проханням пояснити, яким чином вона може захистити свої інтереси в зв'язку з пропуском встановленого ч. 3 ст. 69 Закону України «Про акціонерні товариства» 30-денного строку для подачі товариству вимоги про викуп її акцій, оскільки проголосувавши на загальних зборах проти прийняття товариством рішення про реорганізацію шляхом виділення, вона хотіла вимагати викупу товариством належних їй акцій.

Підготуйте відповідь по суті даного питання.

5. Будівельно-виробничий кооператив «Дизайнер» за рішенням засновників припинив підприємницьку діяльність і реалізував усе належне йому майно. Продовжуючи формально зберігати статус юридичної особи, кооператив перестав подавати до податкових органів податкові декларації та іншу звітність.

Необхідно визначити, чи допускає законодавство існування підприємницьких товариств, які не здійснюють господарську діяльність? Яким чином може бути проведена ліквідація таких організацій?

Нормативні акти та література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/> (дата звернення: 28.08.2020).
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 28.08.2020).

3. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. № 514–VI // Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50–51. Ст. 384. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17/> (дата звернення: 28.08.2020).
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 28.08.2020)
5. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 13. ст.69. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 28.08.2020).
6. Корпоративне право у схемах : навчальний посібник / А. В. Смітюх. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с
7. Корпоративне право України : підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кибенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України. - К. : Юрінком Інтер, 2010. - 384 с.
8. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
9. Корпоративное право : учеб. пособие / под ред.: У. Хелльманна, И. В. Венедиктовой. – Хмельницький : Хмельниц. ун-т управ. та права, 2015. – 252 с.
10. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах : Монографія – Львів: Край, 2009. – 464 с.
11. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин за період 2018 рік – 15 липня 2019 року Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_korporat_vidnosunu_1.pdf

Тема 4. Статутний капітал комерційних корпоративних організацій. Перехід прав на акції і частки

О с н о в н і п и т а н н я

1. Функції статутного капіталу: гарантійна і форма фіксації корпоративного контролю. Розподіл статутного капіталу на акції або частки. Зареєстрований статутний капітал і механізм його підтримки.
2. Поняття та функції акцій (часток). Категорії і типи акцій.
3. Формування статутного капіталу при створенні корпорації і його наступні модифікації. Гарантії прав учасників корпорації при збільшенні капіталу в публічних АТ і непублічних корпораціях.
4. Форми розподілу доходу: дивіденди і викуп. Обмеження на розподіл доходу. Інсайдери та позадоговірне відхилення від пропорційності частці корпоративного контролю при розподілі доходу.
5. Захист прав власника акцій від необґрунтованого списання з рахунку і переходу частки поза волею. Компенсації vs. повернення частки. Відновлення корпоративного контролю.

Завдання

1. За результатами діяльності акціонерного товариства за рік було отримано 400 тис. гривень прибутку. Яким чином він має бути використаний, якщо:

- розмір резервного капіталу товариства сформований лише наполовину і становить 100 тис.;
- статутом товариства передбачено щорічні відрахування до фондів: матеріального заохочення (в розмірі 30 тис. грн.), інноваційного (в розмірі 60 тис. грн.)?

Яка частина прибутку може бути використана на виплату дивідендів? Який порядок виплати дивідендів, встановлений у законодавстві?

Чи правомірним буде прийняття рішення загальними зборами АТ про спрямування всього прибутку на поповнення резервного капіталу та фондів товариства?

Чи зобов'язано АТ формувати резервний капітал?

2. Один з учасників ТОВ "Світанок" помер. Двоє його спадкоємців (син Іван і дочка Ірина) вирішили стати учасниками ТОВ. Однак учасники ТОВ не дали згоду на те, щоб Іван став учасником товариства. Крім того, вони відмовились виплачувати йому частку, аргументуючи це тим, що його сестра стане учасником товариства, і він повинен вимагати від неї свою частину спадкового майна у статутному капіталі товариства. Іван подав позов до суду.

Який порядок спадкування частки у товаристві з обмеженою відповідальністю?

Чи відрізняється порядок спадкування акцій від порядку спадкування частки у статутному капіталі ТОВ?

Які будуть наслідки відмови учасників від надання згоди на вступ спадкоємців до складу учасників товариства?

Чи буде задоволено позов Івана? Чи матиме значення те, що його сестрі згоду на участь у товаристві надали?

3. Директор ТОВ «Бриз» звернувся в юридичну консультацію з питанням, чи зобов'язаний він вносити зміни до Статуту товариства відповідно до заяви покупця частки в статутному капіталі С., яку він придбав в учасника ТОВ М. з порушенням права переважної купівлі інших учасників ТОВ.

Необхідно підготувати відповідь по суті даного питання з посиланням на відповідні положення Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

4. Учасниця ТОВ «ГД «Дитячий світ» Є. звернулася до господарського суду з позовом до К. і П. про переведення на неї прав і обов'язків покупця за договором купівлі-продажу частки в статутному капіталі ТОВ «ГД «Дитячий світ», укладеному між К. і П..

Рішенням суду позовні вимоги Є. були задоволені, а апеляційна інстанція скасувавши рішення, в позові відмовила, зазначивши, що право переважної купівлі частки в статутному капіталі ТОВ виникає тільки при продажу частки третім особам, в той час як П. є учасницею суспільства.

Необхідно встановити, яке з винесених у справі судових рішень відповідає встановленим у ЦК України і Законі України «Про господарські товариства» вимогам? Чи зміниться рішення після набрання чинності Законом України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»?

5. Успадкувавши після смерті чоловіка 1/2 частки належних йому акцій ПрАТ «Індекс», громадянка Ц. звернулася до депозитарної установи із заявою про внесення до реєстру запису про перехід до неї права власності на цінні папери внаслідок спадкування і надала при цьому всі документи, визначені чинним законодавством.

Але депозитарій відмовив їй у внесенні запису і пояснив, що необхідно також надання передавального розпорядження, підписаного не тільки гр-кою Ц., а також і спадкоємцем другої частини спадщини.

Необхідно оцінити обґрунтованість відмови депозитарної установи у внесенні запису до реєстру, визначивши при цьому правовий зміст правовідносин між спадкоємцями щодо здійснення прав на акції.

Нормативні акти та література

1. Вінник О.М. Співвідношення понять «корпоративні права в статутному капіталі» та «частка в статутному капіталі» / О. М. Вінник // Юридичний вісник України. – 2009. - № 15. – С. 6 .
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/> (дата звернення: 28.08.2020).
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 28.08.2020).
4. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50–51. Ст. 384. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17/> (дата звернення: 28.08.2020).
5. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 28.08.2020)
6. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 13. ст.69. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 28.08.2020).
7. Корпоративне право у схемах : навчальний посібник / А. В. Смітюх. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с
8. Корпоративне право України : підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кибенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України. - К. : Юрінком Інтер, 2010. - 384 с.
9. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
10. Корпоративне право України : підручник / за ред. В. В. Луця. – Київ : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.
11. Лукач І. В. Теоретичні проблеми правового регулювання корпоративних відносин в Україні : монографія / І. В. Лукач ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : Ліра-К, 2015. – 432 с.
12. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин за період 2018 рік – 15 липня 2019 року Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_korporat_vidnosunu_1.pdf
13. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 11.09.2018 р. у справі №910/18015/17. Режим доступу: https://protocol.ua/ua/postanova_vp_vs_vid_11_09_2018_roku_u_spravi_910_18_015_17_1/ спір за позовом спадкоємця акціонера про стягнення дивідендів за своєю правовою природою є корпоративним, адже стосується діяльності

акціонерного товариства, стороною якого є акціонер цього товариства, тобто виник із корпоративних відносин і підлягає розгляду за правилами господарського судочинства.

14. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 24.04.2018 р. у справі №925/1165/14. Режим доступу: <https://verdictum.ligazakon.net/document/73896751> Учасник ТОВ має право вимагати проведення з ним розрахунків на підставі дійсної (ринкової) вартості майна ТОВ, а не на підставі вартості, за якою воно обліковується у товаристві
15. Постанова Верховного Суду від 17.01.2018 р. у справі №910/11316/17. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS180020.html після прийняття товариством рішення про виплату дивідендів та встановлення у такому рішенні строків проведення розрахунків з учасником (акціонером) у товариства виникає обов'язок виплати дивідендів без будь-яких додаткових умов у строк, встановлений у рішенні загальних зборів
16. Постанова Верховного Суду від 23.05.2018 р. у справі №908/1027/17. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS181057.html Учасник, який вийшов з ТОВ, має право на отримання дивідендів, затверджених до моменту його виходу
17. Постанова Верховного Суду від 23.05.2018 р. у справі №908/660/17. Режим доступу: https://protocol.ua/ru/postanova_kgs_vp_vid_23_05_2018_roku_u_spravi_908_660_17/ виплата учаснику вартості частини майна товариства, пропорційної його частині у статутному капіталі, у зв'язку з його виходом з товариства, не є підставою для відмови у виплаті такому учаснику дивідендів

Тема 5. Механізми корпоративного управління та корпоративний контроль в комерційних корпоративних організаціях

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття корпоративного управління. Загальна характеристика принципів корпоративного управління.
2. Принципи корпоративного управління ОЕСР.
3. Національні кодекси корпоративної поведінки.
4. Відповідність законодавства України принципам корпоративного управління.
5. Моделі корпоративного управління.
6. Поняття корпоративного контролю. Конфлікт інтересів у корпоративних правовідносинах.
7. Поняття та класифікація органів управління господарського товариства. Формування та компетенція органів господарським товариством.
8. Загальні збори учасників господарських товариств. Компетенція загальних зборів учасників.
9. Порядок повідомлення учасників про проведення загальних зборів.
10. Порядок здійснення представництва учасників на загальних зборах.
11. Порядок голосування та прийняття рішення на загальних зборах учасників. Зміст та порядок складення протоколу загальних зборів учасників.
12. Виконавчі органи господарських товариств. Структура виконавчих органів.
13. Характеристика одноособового виконавчого органу. Колегіальний виконавчий орган та порядок прийняття ним рішень. Компетенція виконавчих органів.

14. Функції наглядової ради господарського товариства. Порядок обрання членів наглядової ради. Порядок прийняття рішень наглядовою радою.
15. Контроль за діяльністю органів господарського товариства. Ревізійна комісія господарського товариства. Аудит та порядок його проведення.
16. Повноваження посадових осіб господарських товариств. Відповідальність посадових осіб органів управління.
17. Специфіка корпоративного управління в холдингах.

Завдання

1. У затвердженому на позачергових загальних зборах акціонерів ПрАТ «Інстрах» Положенні про наглядову раду були передбачені додаткові вимоги до кандидатів в члени наглядової ради товариства.

Кілька акціонерів ПрАТ «Інстрах», що володіють в сукупності 38% голосів, оскаржили рішення загальних зборів в господарському суді, вказавши на те, що вони в силу нових вимог втратили можливість включити в список кандидатур для голосування висунутого ними кандидата.

Суди першої та апеляційної інстанції відмовили в задоволенні заявленого позову, мотивувавши відмову відсутністю в Законі про акціонерні товариства обмежень щодо встановлення загальними зборами акціонерів додаткових вимог, яким повинні відповідати кандидати в члени наглядової ради.

Необхідно дати юридичну оцінку судових рішень з посиланням на відповідні положення закону.

2. Проголосувавши на загальних зборах ПАТ «Сібгаз» проти прийняття товариством рішення про створення дочірнього товариства, Д. звернулася в господарський суд з позовом до ПАТ «Сібгаз» про примусовий викуп у неї акцій товариства, пославшись при цьому на ст. 68 Закону України «Про акціонерні товариства».

Необхідно визначити, чи підлягає задоволенню заявлена вимога.

3. При реєстрації учасників позачергових загальних зборів ПАТ «Прима-люкс» рахункова комісія товариства відмовила акціонеру М. у видачі бюлетеня для голосування в зв'язку з надходженням в її адресу судового рішення про визнання недійсним судом договору купівлі-продажу акцій, на підставі якого М. придбав 16 % акцій ПАТ «Прима-люкс».

Необхідно визначити, чи є законним рішення лічильної комісії ПАТ «Прима-люкс».

4. При реєстрації для участі у річних загальних зборах акціонерів представником акціонера була представлена довіреність, в якій серед інших відомостей зазначено місце проживання представника. Однак, при звірці даних довіреності з паспортними даними було встановлено, що в паспорті місце реєстрації відсутнє зовсім, а із зазначеного в довіреності місця проживання представник виписався кілька років тому.

Чи правомірна відмова реєстратора в реєстрації представника акціонера для участі в загальних зборах акціонерів на цій підставі?

5. Громадянин Н., який є акціонером ПАТ «Л.», звернувся до господарського суду з вимогою до даного товариства про визнання недійсним рішення позачергових загальних зборів акціонерів товариства від 7 березня 2014 р.

Ініціаторами скликання позачергових загальних зборів акціонерів, що прийняли оскаржуване рішення, були акціонери Б. і Ч., які володіють в сукупності більш як 50% голосуючих акцій товариства.

27 грудня 2013 р. гр-ни Н. і Ч. опублікували в газеті повідомлення про проведення зборів 7 березня 2014 року в конкретному місці і в конкретний час, а через два дні (29 грудня 2013 р.) направили до наглядової ради товариства вимогу про скликання зборів.

Збори повинні були проводитися у формі спільної присутності з таким порядком денним:

- дострокове припинення повноважень генерального директора товариства; обрання генерального директора товариства;

- дострокове припинення повноважень членів наглядової ради товариства; обрання членів наглядової ради товариства;

- дострокове припинення повноважень лічильної комісії товариства; обрання лічильної комісії товариства;

- дострокове припинення повноважень ревізійної комісії товариства; обрання ревізійної комісії товариства.

Зазначена вимога була розглянута наглядовою радою 9 січня 2014 року і задоволена - проведення зборів із запропонованим порядком денним призначено також на 7 березня 2014 р., але в інший час і в іншому місці, про що ініціатори зборів були сповіщені, а інформація про проведення зборів опублікована в тій же газеті і на сайті товариства.

Незважаючи на рішення наглядової ради, Н. і Ч. провели загальні збори акціонерів, на яких вони були присутні лише удвох, і прийняли оскаржуване рішення, хоча інші акціонери не брали участь в цих зборах.

Чи підлягає позов задоволенню?

6. Фізичні особи - акціонери ПрАТ «Д.» володіють в сукупності 49% акцій товариства, звернулися до Л., генерального директора цього ПрАТ, з вимогою скликання і проведення позачергових загальних зборів акціонерів з питанням про відсторонення генерального директора з посади і призначення нового директора.

За статутом ПрАТ «Д.» питання про проведення загальних зборів акціонерів та про затвердження його порядку денного віднесені до компетенції генерального директора, формування наглядової ради не передбачено.

Генеральний директор Л. відмовив акціонерам в проведенні позачергових зборів акціонерів. Тоді група акціонерів самостійно скликала і провела позачергові збори акціонерів, на яких були присутні акціонери, що володіють 76 % голосуючих акцій товариства. До порядку денного зборів було включено єдине питання: про стан справ в ПрАТ «Д.». Однак на зборах за пропозицією одного з акціонерів було прийнято рішення про відсторонення генерального директора Л. і про призначення нового директора М.

Оцініть законність рішення загальних зборів акціонерів.

Нормативні акти та література

1. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17/> (дата звернення: 28.08.2020).
2. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682. Дата оновлення: 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 28.08.2020)
3. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 13. ст.69. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 28.08.2020).
4. Закон України «Про холдингові компанії в Україні» від 15.03.2006 р. № 3528-IV. Відомості Верховної Ради. України. 2006. № 34. Ст.291. Дата

оновлення: 01.01.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15> (дата звернення: 28.08.2020).

5. Ігнатєва І.А., Гарафонова О.І. Корпоративне управління: Підручник, 2013 р. <http://pidruchniki.ws/1045011752401/menedzhment/> korporativne_upravlinnya_-_ignatyeva_ia.
6. Корпоративне право у схемах : навчальний посібник / А. В. Смітюх. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с
7. Корпоративне управління : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Право, 2007. – 500 с.
8. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
9. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин за період 2018 рік – 15 липня 2019 року Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_korporat_vidnosunu_1.pdf

Тема 6. Корпоративні права держави

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття корпоративних прав держави.
2. Підстави виникнення корпоративних прав держави.
3. Порядок здійснення державою своїх корпоративних прав.
4. Специфіка корпоративного управління в акціонерних товариствах, акції якого належать державі.
5. Оцінка та захист корпоративних прав держави.
6. Органи з управління корпоративними правами держави.
7. Порядок здійснення організаційно-господарських повноважень органами державної влади.

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Закон України «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 р. № 185-V Відомості Верховної Ради. України. 2006. № 46. Ст.456. Дата оновлення: 22.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16> (дата звернення: 28.08.2020).
2. Вінник О.М. Деякі проблеми визначення частки держави в статутному капіталі акціонерного товариства та розв'язання пов'язаних з цим конфліктів / О. М. Вінник // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2009. – № 89. – С. 19-24.
3. Вінник О.М. Конфлікт інтересів в акціонерному товаристві / О. М. Вінник // Юридичний вісник України. – 2009. - № 21. – С. 6 .
4. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства». – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с. .
5. Погрібний Д.І. Корпоративні права держави: поняття, підстави виникнення, механізм реалізації: Монографія. – Харків: Вид-во «ФІНН», 2009. – 168 с.
6. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17 вересня 2008 р. № 514-VI // Відомості Верховної Ради України. 2008. № 50-51. Ст. 384. Дата оновлення: 16.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17/> (дата звернення: 28.08.2020).
7. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682. Дата оновлення:

- 03.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 28.08.2020)
8. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 13. ст.69. Дата оновлення: 16.07.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 28.08.2020).
 9. Закон України «Про холдингові компанії в Україні» від 15.03.2006 р. № 3528-IV. Відомості Верховної Ради. України. 2006. № 34. Ст.291. Дата оновлення: 01.01.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3528-15> (дата звернення: 28.08.2020).
 10. Корпоративне право у схемах : навчальний посібник / А. В. Смітюх. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с
 11. Корпоративне право України : підручник / В. В. Луць, В. А. Васильєва, О. Р. Кибенко, І. В. Спасибо-Фатєєва [та ін.]; за заг. ред. В. В. Луця, д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України. - К. : Юрінком Інтер, 2010. - 384 с.
 12. Кравчук В.М. Корпоративне право. Науково-практичний коментар законодавства та судової практики. – К.: Істина, 2005. – 720 с.
 13. Корпоративне право України : підручник / за ред. В. В. Луця. – Київ : Юрінком Інтер, 2010. – 384 с.

Тема 7. Захист прав і законних інтересів учасників корпоративних правовідносин

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття захисту корпоративних прав.
2. Характеристика форм захисту корпоративних прав.
3. Самозахист корпоративних прав.
4. Судова та позасудові форми захисту корпоративних прав.
5. Способи та засоби захисту корпоративних прав.
6. Зловживання правом на захист у корпоративних правовідносинах.
7. Поняття відповідальності в корпоративних правовідносинах. Характеристика відповідальності господарського товариства як корпорації.
8. Відповідальність учасників господарського товариства.
9. Особливості відповідальності членів органів управління господарських товариств.
10. Інститут відповідальності в товаристві однієї особи.
11. Основні та дочірні товариства: питання відповідальності.
12. Правова природа та види корпоративних конфліктів та корпоративних спорів. Особливості порядку розгляду корпоративних конфліктів.

Завдання

1. ТОВ «Майське» звернулося до господарського суду з позовом про визнання недійсним правочину, вчиненого між ТОВ «Майське» і Ч. з передачі майна ТОВ «Майське» в рахунок виплати частки учасника Ч., який також перебував на посаді директора ТОВ; застосування наслідків недійсності зазначеного правочину шляхом повернення отриманого за ним майна, а також про витребування з незаконного володіння ТОВ «Рідні простори» майна, отриманого за договором купівлі - продажу.

Підставою вимоги про повернення майна, отриманого Ч. в рахунок виплати частки позивач назвав незаконність виданого Ч. наказу, оскільки на момент його підписання він вже не був директором ТОВ, а також значне перевищення реальної вартості частки, що належить Ч.

Вимога про визнання недійсним договору купівлі-продажу ТОВ «Рідні простори» і ТОВ «Майське» була мотивована посиланням на відсутність рішення загальних зборів

ТОВ «Майське», обов'язковість схвалення якої обумовлена наявністю в договорі ознаки заінтересованості, так як була підписана і від імені продавця і від імені покупця гр-ном Ч., що є єдиним учасником ТОВ «Рідні простори».

Необхідно встановити чи підлягають заявлені вимоги задоволенню.

2. Громадянин Т. звернувся до господарського з позовом до ТОВ «СЗФГ» про визнання недійсним рішення загальних зборів товариства.

При розгляді спору суд встановив, що підставою для звернення Т. до суду стало незаконне відчуження його частки в статутному капіталі ТОВ «СЗФГ» внаслідок фальсифікації договорів купівлі-продажу.

Крім того, було встановлено, що Т. заявлено позов про визнання права власності на частку і витребування її з чужого незаконного володіння до осіб, до яких перейшла його частка внаслідок фальсифікації договорів, рішення суду по якому ще не було ухвалено.

Відмовивши в задоволенні клопотання Т. про зупинення провадження по справі до винесення рішення про визнання права власності на частку і витребування її з чужого незаконного володіння, суд відмовив і в задоволенні позову.

В апеляційній скарзі на рішення суду Т. вказав, що учасник товариства, який не володіє часткою внаслідок неправомірного розпорядження нею іншими особами, не втрачає статусу учасника товариства і має право захищати свої майнові інтереси і до легалізації його в статусі учасника ТОВ.

Необхідно встановити чи підлягають заявлені вимоги задоволенню.

3. При розгляді позову учасника ТОВ «Пілар» до ТОВ «Пілар» (продавець) та ПрАТ «Фрегат» (покупець) про визнання недійсним договору купівлі-продажу деревообробного заводу з мотивів наявності в ньому ознак правочину, щодо якого є заінтересованість, і повернення заводу ТОВ «Пілар».

Другий відповідач (ПрАТ «Фрегат») погоджуючись з позовом по суті, разом з тим заперечував проти повернення заводу ТОВ «Пілар» в порядку реституції. Підставою для заперечень послужив той факт, що придбаного за договором з ТОВ «Пілар» заводу фактично не існує в силу модернізації виробництва і технологічних удосконалень.

Необхідно встановити, чи мають юридичне значення висловлені ПрАТ «Фрегат» доводи і визначити, чи підлягає позов задоволенню?

4. Громадянин А., що був генеральним директором акціонерного товариства, звернувся до господарського суду з позовом до ПрАТ про визнання недійсним рішення наглядової ради товариства, яким були достроково припинені його повноваження і обраний новий генеральний директор.

У суді було встановлено, що відповідно до статуту ПрАТ рішення наглядової ради з питань призначення та дострокового припинення повноважень генерального директора товариства приймаються не менше ніж п'ятьма голосами при обов'язковій присутності на засіданні всіх членів наглядової ради - семи членів.

Оспорюване ж рішення було прийнято на засіданні наглядової ради п'ятьма голосами, в якому брало участь шість його членів і був відсутній А., належним чином повідомлений про час проведення засідання наглядової ради.

Необхідно визначити, чи підлягає позов задоволенню.

Н о р м а т и в н і а к т и т а л і т е р а т у р а

1. Ковалишин О. Р. Судовий захист корпоративних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / О. Р. Ковалишин; Нац. акад. прав. наук України, НДІ приват. права і підприємництва. – К., 2013. – 20 с.
2. Вінник О.М. Зловживання корпоративними правами / О. М. Вінник // Законодат. забезпечення екон. політики гос-ва и юрид. образование: мат-лы

- межд. научно-практ. конференції 16-17 апреля 2009 р.- Донецк, 2009. - 226-229.
3. Вінник О.М. Конфлікт інтересів в акціонерному товаристві / О. М. Вінник // Юридичний вісник України. – 2009. - № 21. – С. 6 .
 4. Вінник О.М. Науково-практичний коментар Закону України «Про акціонерні товариства». – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 312 с. .
 5. Воловик О.А. Інтереси господарських товариств: проблеми правового забезпечення в корпоративних відносинах: Монографія. - Луганськ, Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2006. – 132 с.
 6. Лукач І. В. Теоретичні проблеми правового регулювання корпоративних відносин в Україні : монографія / І. В. Лукач ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : Ліра-К, 2015. – 432 с.
 7. Дайджест судової практики Верховного Суду у справах, що виникають із корпоративних відносин за період 2018 рік – 15 липня 2019 року Режим доступу:
https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/Dajest_korporat_vidnosunu_1.pdf
 8. Постанова Верховного Суду від 25.04.2018 р. у справі №904/6965/17. Режим доступу:
https://protocol.ua/ru/postanova_kgs_vp_vid_25_04_2018_roku_u_spravi_904_6_965_17/ акціонеру (учаснику, члену) юридичної особи не може бути відмовлено у задоволенні вимог про визнання недійсними рішень загальних зборів лише через недостатність його голосів для зміни результатів голосування. Вплив акціонера (учасника, члена) на прийняття рішення загальними зборами юридичної особи не обмежується лише голосуванням рішень загальних зборів учасників (акціонерів, членів) та інших органів юридичної особи, за яким останні не є правочинами у розумінні ст. 202 ЦК України. До цих рішень не можуть застосовуватися положення ст. 203 та 215 ЦК України, які визначають підстави недійсності правочину, а отже, правові наслідки недійсності правочину за ст. 216 ЦК України. Зазначені рішення є актами ненормативного характеру (індивідуальними актами), тобто офіційними письмовими документами, що породжують певні правові наслідки, які спрямовані на врегулювання господарських відносин і мають обов'язковий характер для суб'єктів цих відносин
 9. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 26.03.2019 р. у справі №910/23355/17. Режим доступу:
https://protocol.ua/ua/postanova_kgs_vp_vid_26_03_2019_roku_u_spravi_910_2_3355_17/ поновлення корпоративних прав продавця у зв'язку з розірванням договору-купівлі продажу частки у статутному капіталі ТОВ можливе, зокрема, шляхом скасування рішення загальних зборів учасників у частині виключення продавця зі складу учасників ТОВ.
 10. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду від 28.02.2019 р. у справі №904/4669/18. Режим доступу:
https://protocol.ua/ua/postanova_kgs_vp_vid_28_02_2019_roku_u_spravi_904_4_669_18/ Власник, учасник або акціонер може звернутися до суду в інтересах юридичної особи тільки з позовом про відшкодування збитків, заподіяних юридичній особі її посадовою особою. Інші позови в інтересах юридичної особи від зазначених осіб можливі тільки у разі наявності підстав, прямо передбачених законодавчими нормами.
 11. Постанови Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2008 р. №13 «Про практику розгляду судами корпоративних спорів» Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-08#Text>

12. Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. №4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин» Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16#Text>
13. Судова практика Вищого господарського суду України. Справи зі спорів у сфері корпоративних правовідносин : [збірник] / [упоряд.: В. І. Татьков та ін.]; за заг. ред. В. І. Татькова. – К. : Ін Юре, 2012. – 323 с.
14. Цивільно-правове регулювання корпоративних відносин у судовій практиці України / упорядники В.І.Борисова, І.П.Жигалкін, О.М. Сигіба та ін. – Х.: Право, 2013. – 552 с.
15. Янкова Е.С. Ответственность исполнительного органа предпринимательской организации / Е. С. Янкова // Проблемы здійснення і захисту корпоративних прав: Збірник тез та наукових повідомлень учасників (м. Херсон – 31 жовтня – 01 листопада 2008 року): Науково-практичний стіл / Ред. кол. В.В. Луць, І.Е.Берестова. – К., 2009. – С. 136-144.

Тема 8. Корпоративні форми підприємницької діяльності в зарубіжних країнах

О с н о в н і п и т а н н я

1. Поняття та основні види корпорацій у континентальній системі права зарубіжних країн. Джерела корпоративного права зарубіжних країн континентальної системи права. Особливості правового становища змішаних звидів торгових товариств у континентальній системі права.
2. Поняття корпорації та класифікація компаній за правом Великобританії та США. Джерела корпоративного права Великобританії та США. Британська система реєстрації компаній. Управління компаніями за правом Великобританії. Спільні та відмінні риси порядку виплати дивідендів за правом Великобританії та США.
3. Корпоративне право Європейського Союзу та етапи його розвитку. Джерела корпоративного права Європейського Союзу. Основи функціонування системи реєстрації товариств за правом Європейського Союзу. Корпоративне управління у праві Європейського Союзу. Регулювання груп компаній на рівні Європейського Союзу.

Завдання

1. Акціонер АТ «П.», що володіє 45% -им пакетом акцій товариства, звернувся до суду з позовом про оскарження рішення загальних зборів акціонерів, обґрунтовуючи свою вимогу тим, що він не брав участі в цих зборах і рішення зборів прийнято, на думку акціонера, з порушенням Положення про порядок скликання та проведення загальних зборів АТ «П.», затвердженого загальними зборами акціонерів.

Чи є порушення внутрішніх документів корпорації підставою для оскарження рішень органів корпорації в судовому порядку? Чи є порушення внутрішніх документів корпорації підставою для скасування рішень органів корпорації в судовому порядку?

2. Між учасником ТОВ «В» Д., що має частку у статутному капіталі 20%, і учасником Х. з часткою 80% укладено договір про здійснення прав учасників ТОВ «В». Договір містить наступні положення:

- обов'язок сторін одноголосно голосувати з усіх питань порядку денного загальних зборів;

- встановлення особливого порядку скликання загальних зборів (скорочений термін направлення повідомлення учасникам про загальні збори);
- право одного учасника приймати рішення на загальних зборах учасників незалежно від волевиявлення іншого учасника;
- виключне право одного учасника пропонувати кандидатуру виконавчого органу і заборона іншому учаснику голосувати проти такої пропозиції;
- непропорційний розподіл прибутку (90% одному і 10% іншому учаснику);
- обмеження права учасника на вихід з товариства;
- обмеження права учасника за розпорядженням своєю часткою в статутному капіталі.

В разі порушення договору передбачені наступні наслідки:

- визнання недійсним договору учасника, що порушує договір, на вимогу іншого учасника;
- позбавлення учасника права голосу на позачергових загальних зборах, права на частку в статутному капіталі або на розподіл прибутку;
- перехід частки одного учасника в заставу до іншого учасника у разі порушення договору.

Один з учасників ТОВ вважає, що даний договір не відповідає положенням Закону України «Про господарські товариства» та ЦК України, що стало підставою подання позову до господарського суду про визнання перелічених умов недійсними.

Чи законні перераховані умови договору про здійснення прав учасників ТОВ? Розгляньте варіант, якщо ці умови були включені учасниками до Статуту ТОВ. Яке рішення винесе суд?

3. Відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про акціонерні товариства» акціонерне товариство не може мати єдиним учасником інше підприємницьке товариство, учасником якого є одна особа, а також Товариство з обмеженою відповідальністю не може мати в своєму складі тільки акціонерів - юридичних осіб, єдиним учасником яких є одна й та сама особа .

Які наслідки порушення даної заборони?

4. Відповідно до засновницького договору повного товариства «Істомін і компанія», затвердженого в новій редакції 19 липня 2007 року, учасниками повного товариства є фізичні особи-підприємці: Малахіна, Істомін, Істоміна, Белов та Задеська.

10 листопада 2007 року з числа учасників товариства був виключений Белов, що підтверджується записом в Єдиному державному реєстрі від 18.08.2008.

Рішенням господарського суду від 27.12.2007 з повного товариства «Істомін і компанія» на користь ТОВ «РСЛ» було стягнуто 2 344 537,00 грн.. У зв'язку з тим, що боржник припинив свою фінансово-господарську діяльність, майно і грошові кошти, які підлягають стягненню у нього відсутні, 9 лютого 2008 року державним виконавцем був складений акт про неможливість стягнення боргу. У зв'язку з цим ТОВ «РСЛ» звернулося з позовом до господарського суду до Істоміної, Істоміна та Задеської про стягнення 2 344 537,00 грн..

Яке рішення має винести суд?

Нормативні акти та література

1. Дубовицкая Е.А. Европейское корпоративное право: Свобода перемещения компаний в Договоре о ЕС и в практике Европейского сообщества. - М.: Волтерс Клувер, 2004. – 224 с.
2. Кібенко О. Р. Європейське корпоративне право на етапі фундаментальної реформи : перспективи використання європейського законодавчого досвіду у правовому

- полі України / Кібенко О. Р. – Х. : Страйд, 2005. – 432 с.
3. Кібенко О., Пендак Сарбах А. Право товариств (company law): порівняльно-правовий аналіз acquis Європейського Союзу та законодавства України. / упоряд. Г. Друзенко, за наук. ред. О. Кібенко. – К. : Видавнича організація “Юстиніан”, 2006. – 496 с.